

Advies vanuit de Multifunctionele Landbouw t.b.v. het kwalificatiedossier en onderwijs van het MBO- Agrocluster

Ten behoeve van de sectorcommissie Agrocluster

Daniel de Jong¹, Marcel Vijn¹, en Arni Janssen²

1 Praktijkonderzoek Plant & Omgeving van Wageningen UR, 2 Wageningen UR Livestock Research

Aanleiding, totstandkoming en reikwijdte advies

Vanuit de *PPS Multifunctionele landbouw en natuurondernemen* is ons gevraagd om te adviseren over hoe de MBO-opleidingen in het Agrocluster beter kunnen aansluiten bij de arbeidsbehoeften van de Multifunctionele Landbouw in de toekomst. Daartoe zijn telefonische interviews uitgevoerd met een zestal ervaren ondernemers met een diversiteit aan takken en medewerkers op hun agrarisch bedrijf. Ook is overlegd met een vertegenwoordiging vanuit het onderwijs via het (voormalige) GKC-programma Multifunctionele Landbouw. Op basis van die gesprekken is dit advies opgesteld. Het advies is bedoeld als input bij de herziening van het kwalificatiedossier voor het Agrocluster (MBO), die momenteel wordt uitgevoerd, om zo impact te realiseren in het onderwijs.

Uit de gesprekken met ondernemers kregen we echter ook terug dat een goed kwalificatiedossier nog geen garantie biedt voor een goede kwaliteit van de schoolverlaters. *“Als ze wat hier staat allemaal kunnen, dan zouden we heel veel fantastische MFL-medewerkers en zelfs vele bedrijfsleiders of ondernemers rijker zijn.”* De uitvoering van het onderwijs is zeker zo belangrijk. Er zijn een aantal suggesties genoemd om hierin een verbetering te realiseren, die we middels dit advies bij de sectorcommissie onder de aandacht willen brengen, zodat zij dit mee kunnen nemen naar hun achterbannen.

Het advies is opgesteld vanuit wat de onderzoekers kunnen overzien op basis van de gesprekken en het aangereikte materiaal. Deze scope is vanwege de tijd beperkt. Toch hopen we een constructieve bijdrage te kunnen leveren.

Inhoud kwalificatiedossier Agrocluster

Context (p.11)

De bestaande disciplinaire opleidingen zijn in principe toereikend voor de multifunctionele landbouw; bedrijven zoeken over het algemeen specialisten, als aanvullende competenties ontwikkeld moeten worden op agrarisch vlak leren ze dat op het bedrijf zelf, of met aanvullende scholing.

Verbreding van de activiteiten is naast schaalvergroting en kostprijzverlaging een strategie voor bedrijfsontwikkeling die een serieus toekomstperspectief kan bieden. Dit zou in de beschrijving van de context daarom sterker benadrukt kunnen worden. De mate waarin aandacht wordt besteed aan de mogelijkheden van de MFL hangt af van de affiniteit van de docent hiermee.

Voorstel voor aanvulling tekst op p. 11 Context (*cursief*): De startend beroepsbeoefenaren werken bij bedrijven gericht op de primaire productie, het loonwerk, de afzet of op een combinatie ervan, *eventueel met andere diensten*.

Reflectie op eigen kwaliteiten en zwakten (p.35)

Voor ‘multifunctionele’ ondernemers is het vanwege de diversiteit aan werkzaamheden op het bedrijf extra belangrijk om zich bewust te zijn van eigen sterktes en zwaktes, te reflecteren op ‘wie ben ik, wat wil ik en wat kan ik’ en van daaruit uit te stippelen wat nodig is om verder te ontwikkelen. Scholen zetten steeds meer in op loopbaanontwikkeling tijdens de opleiding, om met een maatwerk-aanpak vroegtijdig schoolverlaat terug te dringen. Naar loopbaanoriëntatie en -ontwikkeling staat nu verwezen op p.35 bij de algemene basistaken onder loopbaan- en burgerschapstaak, maar dat zou een prominentere positie in

het dossier kunnen krijgen om de ambities van de sector op het vlak van Leven Lang Leren en aantrekkelijk werkgeverschap (HCA) invulling te geven.

Aanbeveling: Neem professionele ontwikkeling op als typerende beroepshouding.

Systeendenken (p.11)

Voor medewerkers en ondernemers in het agrocluster is het van belang om te begrijpen hoe in agrarische productiesystemen verschillende onderdelen met elkaar samenhangen, en welke factoren deze onderdelen beïnvloeden. Door dat begrip is een medewerker beter in staat om te identificeren wat er gedaan moet worden bij problemen en kansen te zien tussen onderdelen van het bedrijf. Dit 'systeendenken' kan worden toegepast op ecosystemen, maar ook op sociale systemen.

Voorstel voor aanvulling tekst op p.11 bij typerende beroepshouding (*cursief*): De startend beroepsbeoefenaar heeft oog voor de omgevingsfactoren die van invloed zijn op de ontwikkelingen en de groei van de productie, *begrijpt hoe deze factoren en onderdelen van het productiesysteem met elkaar samenhangen*, en houdt daar rekening mee bij zijn werkzaamheden.

Docenten dienen praktijkervaring op te doen met werkvormen, die systeendenken stimuleren

Uitvoering onderwijs

Competentiecarroussel – flexibiliteit onderwijs

Aansluitend bij de maatwerk-aanpak ten behoeve van de loopbaanontwikkeling van toekomstig medewerkers, zou het onderwijs de student de mogelijkheid moeten bieden om die competenties te ontwikkelen, waar behoefte aan is. Zo wordt 'gastheerschap' bijvoorbeeld wel aangeboden binnen de opleiding 'dierverzorging'. Als studenten uit het Agrocluster op dit punt een ontwikkelvraag hebben, zouden ze die module ook binnen een andere opleiding moeten kunnen volgen. Dit geldt ook voor andere competenties, als bijvoorbeeld communicatie (marketing, maar ook relaties met de omgeving onderhouden). Op die manier krijg je ook automatisch kruisbestuiving tussen studenten van verschillende opleidingen, wat het blikveld verbreedt.

Aanbeveling: Maak het onderwijs flexibel; deelname aan modules van verschillende opleidingen is mogelijk voor verwerving van competenties. Maak het aanbieden van keuzeonderdelen over de dossiers heen mogelijk binnen een onderwijslocatie, een AOC of samenwerkende AOC's.

Begeleiding stagiairs

Motivatie en wilskracht van de student bepaalt sterk hoe succesvol deze is in een praktijksituatie. Coaching op houding en leerproces is erg belangrijk. Ondernemers geven aan behoefte te hebben aan een betere begeleiding van een stagiair vanuit school. Bij docenten ontbreekt de tijd vaak om een goede begeleiding te bieden. Professionalisering van de begeleiding van de stagiair zou ook gerealiseerd kunnen worden door de begeleidingscompetenties van ondernemers te ontwikkelen.

Aanbevelingen:

- Toets of er draagvlak is bij ondernemers om hun coachingsvaardigheden te professionaliseren. Biedt deze training vanuit school aan bij voldoende draagvlak.
- Maak leerlingen op school reeds bekend met de arbeidscultuur in de landbouw (dus: doorgaan tot het klaar is).

Bedrijfsmanager multifunctioneel

In de multifunctionele landbouw zijn procesmatige, management activiteiten ook belangrijk. Er is behoefte aan iemand, die alles kan overzien en met alle takken kan schakelen; samenhang der dingen doorziet, activiteiten plant en werkzaamheden laat uitvoeren; een soort bedrijfsmanager. Die taak ligt nu vaak bij de ondernemer, maar een goed opgeleide op MBO of HBO niveau zou hier een uitkomst kunnen bieden. Hiervoor heeft de leerling naast kennis van de landbouw en van de multifunctionele activiteiten vooral managementvaardigheden nodig.

Aanbeveling: Ontwikkel dergelijke complexe managementvaardigheden in het onderwijs (MBO 4, werkproces: plant en verdeelt werkzaamheden.)